

## СУТНІСТЬ І ТИПИ РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВ

Важливою передумовою для успішної діяльності підприємства є його сталий розвиток. У конкурентному середовищі визначальними факторами, які впливають на функціонування підприємства, є стабільність, своєчасність, відповідність умовам зовнішнього середовища тощо. При цьому важливим також є співвідношення витрачених зусиль до отриманого результату — кожен суб'єкт підприємництва прагне при мінімальних зусиллях одержати оптимальні зміни, які направлені на реалізацію мети та стратегії діяльності усього підприємства. При цьому багатофункціональне середовище існування при цьому для досягнення комплексного результату вимагає послідовного і взаємопов'язаного вирішення конкретних завдань.

Суттєвий внесок у дослідження сутності розвитку підприємств внесли вітчизняні і зарубіжні фахівці, а саме: О.Виноградова, Г. Какуніна, І.Хвостіна, І.Кулиняк, Ю.Погорелов, Л.Прийма, О.Пашенко, С.Дунда, М.Тимощук, О.Гапоненко, І.Смоліна, Л.Фролова, Т.Надтока та ін.

Економічна теорія визначає різні підходи до трактування категорії «розвиток підприємства». Оскільки відсутній єдиний універсальний підхід, а наявні визначення поняття «розвиток підприємства» інколи суперечать одне одному, потрібен ґрунтовніший аналіз цього поняття, що дозволить отримати несуперечливе теоретичне підґрунтя для практичної діяльності підприємства. Саме тому поняття «розвиток підприємство» та його інтерпретування має враховувати багатоаспектність та багатогранність досліджуваного поняття і потребує опрацювання значної кількості праць науковців.

Метою даного дослідження є наукове обґрунтування теоретико-методологічних основ та напрямів розвитку підприємства.

Розвиток підприємства відбувається за різними напрямками, охоплюючи всі сфери діяльності підприємства. Більшість науковців виділяють наступні види

розвитку підприємства: економічний, технологічний, управлінський, організаційний, соціальний тощо. Кожен із видів має свої характерні особливості, механізм реалізації, вплив на загальні результати діяльності підприємства. Проте, економічний розвиток виступає інтегруючим, оскільки для будь-якого підприємства досягнення економічного ефекту є необхідною метою господарювання, а інші цілі (соціальні, технічні тощо) виступають супутніми. Разом з тим, неврахування одного напрямку розвитку може бути згубним для підприємства, тому крім цілей у вигляді збільшення прибутку підприємство повинно комплексно узгоджувати зміни усіх сфер діяльності [1].

На думку науковців, розвиток для організації розглядають, з одного боку, як такий тип змін, що підвищує ступінь організованості системи, а з іншого – як виділену у складі підприємства систему, в якій об'єднані економічні, технологічні, інноваційні процеси, що ведуть до кількісних та якісних змін у всіх функціональних галузях підприємства, а також контури її управління на основі зворотних зв'язків, у яких розв'язуються задачі стратегічного й тактичного управління у запускаються механізми самоорганізації оперативного управління розвитком. Базуючись на моделі життєвого циклу організації, розвиток підприємства можна трактувати як життєвий цикл, який характеризується часовими етапами і має такі стадії розвитку організації: народження, дитинство, отрочество, рання зрілість, розквіт сил, повна зрілість, старіння, оновлення [2, с. 100].

Аналіз визначення поняття «розвиток підприємства» у науковій літературі дав змогу виокремити два аспекти його трактування – у вузькому та широкому розумінні. У вузькому розумінні розвиток підприємства розглядають як стан чи результат зміни діяльності (складу, властивостей) підприємства, переходу підприємства в інший кількісний та якісний стан під впливом факторів внутрішнього і зовнішнього середовища. У широкому розумінні розвиток підприємства трактується як незворотній, спрямований, закономірний процес, який є безперервною та послідовною зміною (сукупність змін) результатів чи станів підприємства в часі та просторі на кількісно і якісно інший за попередній під впливом факторів внутрішнього і зовнішнього середовища [3].

З точки зору структури розвитку та його типів виділяють економічний, технологічний, комерційний, соціальний та організаційний розвиток. Економічний розвиток, що пов'язаний з макроекономічними проблемами, є домінуючим серед названих типів. Дослідження економічного розвитку визначають як принципову мету економічної науки. Деякі науковці виокремлюють організаційний, техніко-технологічний, соціальний, економічний розвиток залежно від об'єкту змін у соціально-економічній системі підприємства. За видом потенціалу пропонується поділяти розвиток підприємства на виробничий, фінансовий, комунікаційний, інноваційний, маркетинговий, управлінський, мотиваційний та трудовий розвиток [1].

Отже, розвиток підприємства являє собою процес кількісних, якісних і структурних змін, що призводять до переходу підприємства на новий рівень існування. Більш детальне вивчення сутності і напрямів розвитку підприємства в подальшому дозволить обґрунтувати процес управління розвитком підприємства і виділити складові його організаційно-економічного механізму.

#### Список літератури:

1. Кулиняк І.Я. Напрями розвитку підприємства в умовах динамічного середовища / І.Я.Кулиняк, Л.Р.Прийма, О.Г.Шпак // Науковий вісник Ужгородського університету : Серія: Економіка / В.П. Мікловда, М.І. Пітюлич, Н.М. Гапак. – Ужгород: Видавництво УжНУ «Говерла», 2012. – Вип. 3 (37). – С. 55–58.

2. Пащенко О.П. Стратегічне управління розвитком підприємства / О.П. Пащенко // Вісник Хмельницького національного університету. – Сер.: Економічні науки. – 2011. – № 2, т. 2. – С. 99-103.

3. Прийма Л.Р. Розвиток підприємства: сутність поняття / Л.Р.Прийма, І.Я.Кулиняк // Науковий вісник НЛТУ України. – 2012. – Випуск 22.10. – С. 236-241